



JUDr. PAVEL BLAŽEK, Ph.D.
MINISTR SPRAVEDLNOSTI ČR

V Praze dne 5.12.2012
Čj. 923/2012-OD-SPZ/6

Nejvyšší soud ČR
Burešova 20
657 37 BRNO

Věc: obv. Z. H. – stížnost pro porušení zákona
Příloha: trestní spis KS v Brně sp.zn. 2 T 2/2005

Podle § 266 odst. 1 tr. řádu podávám ve prospěch obviněného Z. H. (...),

stížnost pro porušení zákona

proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7.5.2012, sp.zn. 4 To 31/2012.

Rozsudkem Krajského soudu v Brně ze dne 20.7.2009, sp.zn. 2 T 2/2005, byl obv. Z. H. uznán vinným trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, 3 písm. c) tr. zákona. Tohoto trestného činu se dopustil jednáním podrobně popsáním na č.l. 3530-3545 spisu. Ve stručnosti tento skutek spočívá v tom, že jmenovaný v konkrétním období roku 1998 a 1999 jako podnikající fyzická osoba nejméně ve 115 případech zakoupil v Holandsku a následně dovezl do České republiky řezané květiny, kdy následně předkládal celnímu orgánu k celnímu řízení jako podklad pro určení jejich celní hodnoty faktury vystavené na podstatně nižší cenu za zakoupené zboží, než odpovídalo ceně jmenovaným za toto zboží skutečně zaplacené, a takto českému státu způsobil škodu ve výši přesahující 11 mil. Kč, přičemž takto jednal v úmyslu zkrátit daň z přidané hodnoty a clo.

Za tento trestný čin mu byl uložen podle § 148 odst. 3 tr. zákona nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání 3 roků, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zákona zařazen do věznice s ostrahou.

Proti tomuto rozsudku Krajského soudu v Brně si obžalovaný podal odvolání, ve kterém opakuje svoji obhajobu uplatněnou již v řízení před soudem I. stupně. Usnesením

Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23.1.2007, sp.zn. 2 To 120/2006, bylo odvolání obž. Z. H. podle § 256 tr. řádu zamítnuto.

Dne 5.10.2011 Z. H., zastoupený JUDr. E. B., Ph.D., podal návrh na povolení obnovy řízení. Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 28.2.2012 (č.l. 3905-3918) byl návrh Z. H. na povolení obnovy řízení ve věci sp.zn. 2 T 2/2005 podle § 283 písm. d) tr. řádu zamítnut.

Citované rozhodnutí napadl Z. H. stížností. Vrchní soud v Olomouci dne 7.5.2012 pod sp.zn. 4 To 31/2012 stížnost ods. Z. H. podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu zamítl (č.l. 3944-3949).

Podle § 2 odst. 5 tr. řádu, orgány činné v trestním řízení postupují v souladu se svými právy a povinnostmi uvedenými v tomto zákoně a za součinnosti stran tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Doznání obviněného nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti přezkoumat všechny podstatné okolnosti případu. V přípravném řízení orgány činné v trestním řízení objasňují způsobem uvedeným v tomto zákoně i bez návrhu stran stejně pečlivě okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede. V řízení před soudem státní zástupce a obviněný mohou na podporu svých stanovisek navrhopvat a provádět důkazy. Státní zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného. To nezbavuje soud povinnosti, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí.

Podle § 2 odst. 6 tr. řádu, orgány činné v trestním řízení hodnotí důkazy podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu.

Podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu, nadřízený orgán zamítne stížnost, není-li důvodná.

Podle § 278 odst. 1 tr. řádu, obnova řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem nebo trestním příkazem, se povolí, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit jiné rozhodnutí o vině nebo o přiznaném nároku poškozeného na náhradu škody nebo nemajetkové újmy v penězích nebo na vydání bezdůvodného obohacení, anebo vzhledem k nimž by původně uložený trest byl ve zřejmém nepoměru k povaze a závažnosti trestného činu nebo k poměrům pachatele nebo uložený druh trestu by byl ve zřejmém rozporu s účelem trestu. Obnova řízení, které skončilo pravomocným rozsudkem, jímž bylo rozhodnuto o podmíněném upuštění od potrestání s dohledem, se povolí, a to i dříve, než nastaly skutečnosti uvedené v § 48 odst. 6 a 7 trestního zákoníku, také tehdy, vyjdou-li najevo skutečnosti nebo důkazy soudu dříve neznámé, které by mohly samy o sobě nebo ve spojení se skutečnostmi a důkazy známými už dříve odůvodnit rozhodnutí o trestu.

Těmito ustanoveními se však soudy I. a II. stupně důsledně neřídily.

Na tomto místě je vhodné připomenout některé zásady, jimiž je ovládáno řízení o návrhu na povolení obnovy, tj. řízení obnovovací. Obnova řízení je mimořádným opravným prostředkem, který slouží k nápravě vad ve skutkových zjištěních, jež vznikly tím, že soudu nebyly v době vynesení rozhodnutí známy skutečnosti nebo důkazy způsobené vnést odlišný pohled na skutkový stav věci, následné právní posouzení a výrok o vině a trestu. Za nové okolnosti pak nelze považovat skutečnosti, které byly soudu dříve známy, avšak soud je nepokládal za důležité pro své rozhodnutí, neboť měl za to, že určitá skutečnost byla prokázána jinak.

Dokazování prováděné v obnovovacím řízení s cílem zjistit, zda tu jsou navrhovatelem tvrzené nové důkazy nebo skutečnosti ve smyslu § 278 odst. 1 tr. řádu, se nemůže vymykat zásadě volného hodnocení důkazů dle § 2 odst. 6 tr. řádu.

Pro posuzování návrhu na povolení obnovy řízení jsou relevantní takové skutečnosti nebo důkazní prostředky, kterými jsou zpochybňovány usvědčující důkazy provedené v původním řízení. Znalecký posudek obsahující nové skutečnosti, které vedou k jinému skutkovému závěru, je třeba považovat za vhodný důkazní prostředek. Obecné soudy tím, že zamítly návrh stěžovatele na povolení obnovy řízení, aniž by se řádně vypořádaly s novými skutečnostmi (důkazy) ve prospěch stěžovatele, které vyšly najevo a mohly mít vliv na původní rozhodnutí v trestní věci stěžovatele, porušily stěžovatelovo ústavně zaručené právo na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (srov. náleží Ústavního soudu ČR ze dne 27.6.2008, sp.zn. II. ÚS 2445/08).

V daném případě se soudy nedostatečně vypořádaly s novými důkazy a novými skutečnostmi, které nekonfrontovaly s dosavadními skutkovými zjištěními.

Jedním z nových důkazů byla výpověď svědkyně Ž. S., účetní ve firmě obviněného. Tato svědkyně kategoricky vyloučila úhradu faktur vyšších, než bylo deklarováno celním a daňovým orgánům, a to jak bankovními převody, tak hotovostními platbami (č.l. 3863 a násl.). Vždy měla od řidičů originál faktury nizozemského dodavatele a k tomu originál JCD, přičemž svědkyně vyloučila, že by mezi těmito doklady docházelo k nesrovnalostem. Tato svědkyně sice neměla oprávnění realizovat platby z účtu obviněného, nicméně viděla pohyby na účtu a měla přehled o závazcích společnosti, kdy uvedla, že společnost měla zpoždění s platbami i několik měsíců, neboť jí dlužily jiné subjekty. Dále uvedla, že v rámci svého zaměstnání kontrolovala i smlouvy týkající se úpravy cen, neboť měly význam z hlediska daňové evidence. Pokud soud její výpověď vyhodnotil tak, že když sama nezařadila příkazy k platbám, tak neměla přehled o tom, kolik obviněný holandské společnosti reálně zaplatil, jedná se o hodnocení nelogické a nesprávné, neboť svědkyně vzhledem ke své pozici měla o závazcích společnosti a jejích obchodech velmi slušný přehled. O tom svědčí i skutečnost, že poměrně přesně vypovídala i s dlouholetým časovým odstupem, k čemuž soud vůbec nepřihlédl.

Soud zcela bagatelizuje výpověď svědka T., vedoucího dopravy ve firmě obviněného, a to slovy o tom, že tento svědek o meritu věci nic neví. Je prakticky nemožné, aby svědek T. nezískal v průběhu své činnosti pro obviněného žádné povědomí o záměně faktur za vyšší nebo o platbách v hotovosti v řádech stovek tisíc korun. Jak uvedl, připravoval všem řidičům doklady k jízdě, dále výslovně potvrdil, že musely souhlasit údaje uvedené v nákladovém listu, CMR, FYTO, celních dokladech nizozemské strany a na fakture a tyto povinnosti důsledně kontroloval. Svědek také přiznal, že asi v pěti případech čísla neodpovídala, a to se řešilo (č.l. 3871). Oba soudy v podstatě konstruují hypotézu o platbách v hotovosti, což je spekulativní závěr, který neměl a nemá dostatečnou oporu ve spisovém materiálu.

Svědka D. P. sice platby v hotovosti zcela nevyloučil, nicméně pouze na základě požadavků holandské strany a za účelem úhrady faktur, s jejichž placením byl obviněný v prodlení. Jednání s nizozemským dodavatelem probíhalo podle svědka tak, že oni na něj naléhali, neboť dlužil velké částky. Soud podceňuje význam této svědecké výpovědi, když na jejím základě se jeví jako nereálný skutkový závěr, že obviněný naopak úmyslně „přeplácel“ celně deklarované dodávky. Předpokládaný a přisouzený modus operandi je v příkrém

rozporu s tím, co uvádí svědek P. a částečně i svědkyně S. Nizozemský partner nebyl spokojen s platební kázní obviněného; faktury, které byly řádně zaneseny do účetnictví společnosti obviněného, se hradily dlouho po jejich splatnosti. Za tohoto stavu věci vyznívá nelogicky závěr, že každou z faktur obviněný výrazně přeplatil, tzn. že ve skutečnosti zaplatil mnohem vyšší částky, než uváděl v celním prohlášení a v daňových dokladech.

Slyšení znalci jednoznačně konstatovali, že předložené kopie daňových dokladů by měly být úředně ověřené a porovnatelné s prvotními dokumenty nizozemské firmy H., které by jejich autenticitu a vypovídací hodnotu potvrdily nebo vyvrátily. Ze znaleckých posudků rovněž vyplynulo, že u faktur na vyšší plnění není nijak verifikována jejich shoda s účetnictvím společnosti H. Tyto faktury neodpovídají vývozním dokumentům, které připravovala sama firma H. Uvedené skutečnosti, podložené nově předloženými důkazy, činí logičtější právě verzi obhajoby v tom směru, že obsahový rozpor nastal mezi dokumenty společnosti H., která nebyla pod kontrolou obviněného, a že nizozemský obchodní partner obviněného neměl sám v pořádku účetnictví. Podstatný je ovšem negativní závěr obou znalců v tom smyslu, že by odsouzený platil vyšší faktury bankovními převody. Nově předložené a provedené důkazy tak výrazně vychylují důkazní situaci a zpochybňují dřívější skutkové závěry, které soud nekriticky přejal z rozhodnutí v původním řízení.

Hodnověrnost a důkazní síla tzv. historického přehledu plateb, vyhotoveného společností H. (č.l. 199-228), byla již předmětem sporu mezi stranami v původním řízení. Od této otázky se pak odvíjela úvaha odvolacího soudu o „spárování“ vyšších faktur a bankovních plateb obviněného. V řízení o obnově žádný ze soudů nepřikročil k novému vyhodnocení důkazní situace, naopak striktně vycházel z hodnocení uvedeného důkazu v původním řízení. Takový postoj soudu vede k absurdnímu závěru, že byť byly předloženy nové důkazy, nelze jimi a priori prokazovat, že dřívější hodnocení určitého již známého důkazu bylo chybné. Přesněji řečeno, hodnocení důkazní situace v původním řízení nemuselo být nutně chybné, tj. v rozporu s pravidly formální logiky, ale zcela jistě bylo neúplné, když soudy neměly poznatky, které zjistily teprve z nově zpracovaných znaleckých posudků i svědeckých výpovědí.

Pro povolení obnovy řízení postačuje pouhá pravděpodobnost změny původního rozhodnutí, aniž by zákon vyžadoval v tomto řízení vytváření zcela nového skutkového zjištění. Vytváření nových skutkových zjištění by se zjevně vymykalo předmětu obnovovacího řízení (iudicia rescindens), neboť vydat meritorní rozhodnutí přísluší soudu teprve na základě výsledků nového hlavního líčení, ve kterém musí být konstatovány důkazy provedené v původním řízení a provedeny nové důkazy, které vedly k povolení obnovy řízení. Soudu v obnovovacím řízení přísluší hodnocení důkazů pouze z hlediska jejich novosti a dále z hlediska jejich významnosti. V tomto smyslu je napadené rozhodnutí minimálně předčasné. Novost skutečností a důkazů soudy cum grano salis uznaly. Pokud jde o hodnocení jejich významnosti a vlivu na původní rozhodnutí ve věci samé, pak vykročily z mezí volné úvahy vymezených v ustanovení § 2 odst. 6 tr. řádu.

Z odůvodnění obou rozhodnutí v řízení o obnově se podává, že soudy nezpochybňují odborné závěry znalců, ani s nimi věcně nepolemizují, avšak vycházejí z toho, že oba znalci posuzovali věc velmi izolovaně a že jejich závěry lze paušálně označit za trestněprávně nerelevantní, nemající žádný dopad na trestní odpovědnost obviněného. Soudy neuznaly ani to, že by znalecké posudky mohly vinu obviněného jakkoli zmírnit.

Obviněný byl odsouzen pro úmyslný trestný čin. Jestliže ovšem oba slyšení znalci jednoznačně vyloučili spáchání celního či daňového deliktu, vylučují tato zjištění právní závěr o úmyslném zavinění na straně obviněného. Stížnostnímu soudu lze v podstatě přisvědčit v tom směru, že orgány činné v trestním řízení si jednotlivé listiny či dokumenty posuzují nezávisle na orgánech celní a daňové správy, to ale neznamená, že by způsob vyhodnocení stejných listin měl být zcela libovolný a bez jakéhokoli vztahu k významu a použitelnosti takových dokladů v jiných řízeních podle předpisů veřejného práva. Právní řád tvoří jeden nerozborný celek, takže relevanci předmětných znaleckých zjištění je nutno připustit ve významné míře i v řízení o daňovém trestném činu, byť samozřejmě znalci nemohou řešit otázku viny obviněného. Nelze dovozovat, jak to v podstatě činí oba soudy, že by na neověřitelných účetních dokumentech (z hlediska celního řízení *de facto* bezcenných) bylo možno vystavět závěr o trestní odpovědnosti obviněného za úmyslný trestný čin v oblasti daňové a celní disciplíny. Soudy přehlížejí, že trestní právo má akcesorický charakter ve vztahu k jiným odvětvím práva, ať již soukromoprávním, nebo veřejnoprávním, a sankcionuje nejzávažnější porušení hmotněprávních (mimotrestních) norem za situace, kdy prostředky jiných právních odvětví zjevně nelze pokládat za dostatečné a přiměřené závažnosti spáchaného deliktu. Do značné míry umělé oddělování trestního a správního či finančního práva vede ve společnosti jediné k narušení právního vědomí občanů a právo se stává nástrojem jejich odcizení. Závěr o trestní odpovědnosti v podobných situacích není a priori vyloučen, nicméně musel by být podložen jinými důkazními prostředky.

Konkrétně pak trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 tr. zákona bude akcesorickou úpravou mj. i k ust. § 66 a násl. celního zákona, v tehdejší znění. Základem pro vyměření cla je celní hodnota. Celní hodnotou dováženého zboží je převodní hodnota, tj. cena *skutečně placená* nebo která má být zaplacená za zboží, prodané pro vývoz do tuzemska. Cenou skutečně placenou nebo která má být zaplacená za zboží se rozumí celková platba uskutečněná, nebo která má být uskutečněna mezi prodávajícím a kupujícím ve prospěch prodávajícího za dovážené zboží a zahrnuje veškeré platby uskutečněné nebo jež se mají uskutečnit jako podmínka prodeje dováženého zboží kupujícím prodávajícímu.

Ze znaleckého posudku Mgr. V. L., MBA, jednoznačně vyplynulo, že uvedená ustanovení celního zákona, kterých se dovolával i nalézací soud v odůvodnění rozsudku, nelze v daném případě vůči obviněnému použít a že tedy nelze na základě již zmíněného historického přehledu plateb spolehlivě určit cenu skutečně zaplacenou obviněným prodávajícímu, popř. cenu, kterou měl podle očekávání zaplatit. Tyto skutečnosti by musely být dovozeny z relevantních důkazních prostředků, tedy primárními dokumenty o jednotlivých transakcích, nikoli *ex post* vyhotoveným seznamem faktur či plateb, a také výsledkem zaměstnanců nizozemských společností H. a H. tak, aby se potvrdila či vyvrátila hypotéza soudu o úhradách v hotovosti či o dalších cenových ujednáních mezi obviněným a zmíněnými společnostmi. Znalecký posudek a výslech jmenovaného znalce vyvolaly nutnost podstatného doplnění dokazování, neboť významně zpochybnily dosud vykonané skutkové závěry.

Uvedenými rozhodnutími je v obecné rovině zpochybněna právní jistota podnikatelů, kteří si nemohou být jisti, že nebudou kriminalizováni za jednání, které objektivně, podle názoru znalců s příslušnou odborností, nemůže být považováno za daňový či celní delikt. Jestliže mimotrestní norma vyžaduje prokázání *skutečně* zaplacené ceny, nemůže se související trestní řízení omezit jen na porovnání dokladů (z nizozemské strany jen jimi vyhotoveného historického přehledu plateb), ale podle zásady materiální pravdy je nutno

učinít spolehlivá skutková zjištění o tom, kdy, v jaké výši a jakým konkrétním způsobem byly uskutečněny platby přesahující částky deklarované celnímu úřadu. Případná nesrovnalost v číslech na příslušných dokladech může být pouhou indicií o trestném jednání, z hlediska trestní odpovědnosti je však nutno prokázat, co se ve skutečnosti událo jako vnější projev vůle obviněného. Ten přitom nebyl odsouzen za to, že by faktury zfalšoval či pozměnil.

V uvedeném případě se nelze ztotožnit se závěrem soudů, že nové skutečnosti a nové důkazy nejsou s to ani s určitou pravděpodobností zpochybnit dosavadní skutková zjištění a odůvodnit jiné rozhodnutí o vině. Není pravdou, že v dané věci šlo jen o jiný a nesprávný způsob hodnocení důkazů obhajobou, neboť soudy se pokusily vypořádat s novými důkazy nesprávným a paušalizujícím názorem o jejich irelevanci pro trestní řízení. S poukazem na specifika celního a daňového řízení se nezabývaly jejich významností a objektivní přesvědčivostí. Není přitom pochybením obviněného, že se mu nové důkazy v jeho prospěch podařilo opatřit a předložit až po právní moci původního rozhodnutí ve věci samé.

Na základě všech shora uvedených skutečností proto **n a v r h u j i**, aby Nejvyšší soud České republiky:

1) podle § 268 odst. 2 tr. řádu rozsudkem vyslovil, že usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 7.5.2012, sp.zn. 4 To 31/2012, byl v neprospěch obviněného Z. H. porušen zákon v ustanovení § 148 odst. 1 písm. c) tr. řádu a v řízení předcházejícím též v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. řádu a § 278 odst. 1 tr. řádu,

2) podle § 269 odst. 2 tr. řádu napadené rozhodnutí a jemu předcházející řízení zrušil a zrušil rovněž všechna další rozhodnutí na zrušené usnesení obsahově navazující, jestliže vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,

3) a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. řádu, tj. přikázal Krajskému soudu v Brně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Nejvyšší soud rozhodl pod sp. zn.: [8Tz 107/2012](#)